

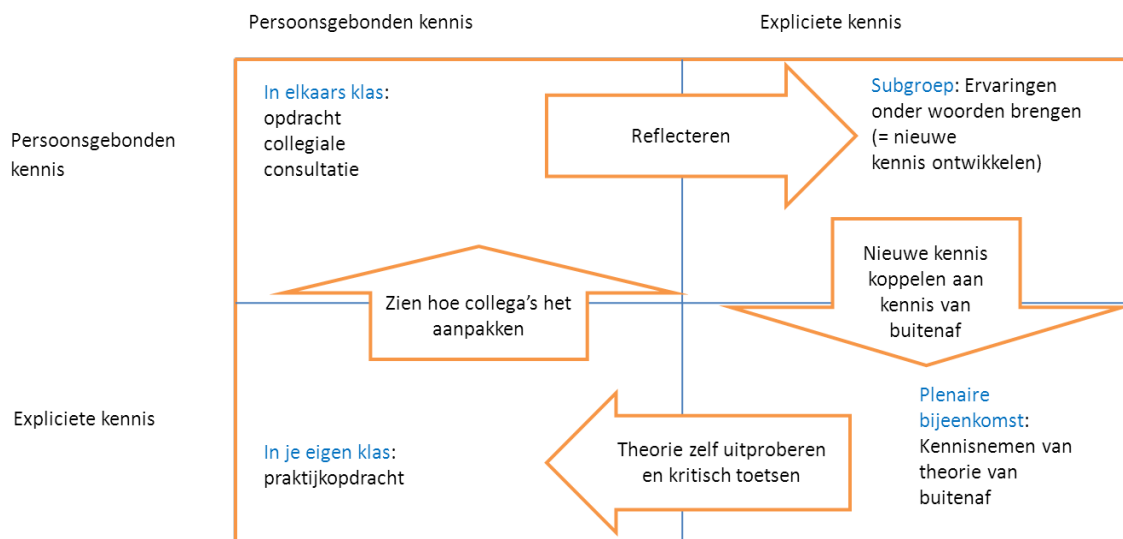
Voorwaarden voor gezamenlijk leren vanuit het perspectief van de leerkracht

Samenvatting

Op bovenschools niveau hebben leerkrachten binnen een scholenvereniging voor primair onderwijs, een jaar lang een kennissgemeenschap gevormd, rondom het implementeren van handelingsgericht werken. De kennisspiraal van Nonaka en Takeuchi (1995), was het uitgangspunt, voor deze vorm van gezamenlijk leren. Middels het open interview is er onderzoek gedaan naar de aspecten die leerkrachten aangeven als zijnde voorwaardelijk om het gezamenlijk leren binnen een kennissgemeenschap als zinvol te ervaren. Uit de voorlopige analyse blijkt, dat gezamenlijk leren niet automatisch zorgt voor een meer betrokken leerkracht en beter overdraagbare kennis.

Inleiding en theoretische achtergrond

Tegenwoordig wordt vaak aangenomen dat verbeteringen in het onderwijs onder andere bevorderd worden door kennissgemeenschappen. De kennisspiraal van Nonaka en Takeuchi (1995) biedt een theoretisch model voor de manier waarop kennis binnen kennissgemeenschappen geconstrueerd wordt (Paavola & Hakkarainen, 2005). Dit model is voor ons het uitgangspunt geweest om een traject te beginnen, waarin leraren zich in een bovenschoolse situatie bezighouden met het implementeren met handelingsgericht werken (HGW, Pameijer, 2009), een manier van omgaan met verschillen. De vier kwadranten van het model, namelijk; combineren, internaliseren, socialiseren en externaliseren zijn in dit traject als volgt ingevuld:

Afbeelding 1: 'De Pedagogische Proefpraktijk'; geïnspireerd op Nonaka & Takeuchi (1995)

Deze invulling van het model hebben we 'De Pedagogische Proefpraktijk' genoemd. Binnen dit onderzoek ligt de focus op de voorwaarden die leerkrachten aangeven om gezamenlijk leren, in deze setting, al dan niet als zinvol te ervaren.

Methode van onderzoek

Interventies

In dit geval is het model toegepast in een bovenschoolse situatie, waaraan 8 scholen van dezelfde vereniging deelnamen. Tijdens de plenaire bijeenkomsten bracht een externe expert kennis in over HGW, wat leidde tot praktijkopdrachten. De opgedane ervaringen binnen de klassen wisselden de leerkrachten uit binnen subgroepen, die samengesteld waren uit leerkrachten uit dezelfde jaarlaag. De gesprekken werden gemedieerd door een IB-er of directeur van de schoolvereniging.

Onderzoekseenheden

Na het eerste jaar zijn uit de ongeveer tachtig deelnemers willekeurig 15 leraren geselecteerd d.m.v. een steekproef waarin alle scholen en alle subgroepen vertegenwoordigd waren.

Meetinstrumenten & procedure van data verzameling

Omdat we de beleving van leraren belangrijk vonden, is gekozen voor een open interview, waarin de vier kwadranten van de pedagogische proefpraktijk de revue zijn gepasseerd, met de vraag “Wat heeft u ervaren tijdens... Deze gesprekken zijn opgenomen en uitgetypt, waarna er een membercheck heeft plaatsgevonden. Van de gesprekken in de subgroepen hebben leraren verslagen gemaakt, die vervolgens ook zijn bestudeerd.

Data-analyse

De data is in eerste instantie op een inductieve wijze geanalyseerd met Atlas TI, waarbij in het bijzonder gelet is op de vraag of leraren de aspecten van het gezamenlijk leren al dan niet als zinvol hadden ervaren.

Resultaten

Uit de voorlopige analyse blijkt dat het niet vanzelfsprekend is dat leraren het gevoel hebben dat ze van andere leerkrachten kunnen leren. Verhalen van andere leraren kunnen herkenning opleveren, maar ervaringen van andere leraren bieden niet zomaar handvatten voor het eigen handelen. De subgroepen verschillen in de mate waarin voldaan wordt aan de voorwaarde veiligheid. Leraren lijken gemotiveerd te worden wanneer andere collega's ook betrokken zijn en wanneer er voldoende ondersteuning is vanuit de eigen school.

Lerarenopleiding en leraarsgedrag

Met dit onderzoek wordt gepoogd bij te dragen aan een duurzame professionele ontwikkeling van leraren. Het bestudeert hierbij de belemmerende/bevorderende condities van een nieuw arrangement van gezamenlijk leren.

Referenties

- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. New York: Oxford University Press.
- Paavola, S. & Hakkarainen, K. (2005). The knowledge creation metaphor – an emergent epistemological approach to learning. *Science & Education*, 14: 535-557
- Pameijer, N, Van Beukering, T., & De Lange, S. (2009). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam*. Leuven/Den Haag: Acco.